

تحلیل مسیر رابطه ویژگی‌های شخصیتی با بهزیستی روانی با نقش واسطه‌ای هوش هیجانی و تاب‌آوری در دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم

مجتبی مصطفائی^۱، محمدرضا جهانگیرزاده قمی^۲

چکیده:

هدف: توجه به بهزیستی روانی دانش‌آموزان از اهمیت ویژه‌ای در هر نظام آموزشی برخوردار است. از این رو پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه‌ی بین ویژگی‌های شخصیتی و بهزیستی روانی از طریق هوش هیجانی و تاب‌آوری دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم انجام گرفت.

روش: این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش جمع‌آوری داده‌ها همبستگی و از نوع تحلیل مسیر می‌باشد. جامعه آماری تمام دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم جنوب شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۰۳ بودند که با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای، تعداد ۳۰۲ تن از آنها به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های ویژگی‌های شخصیتی کاستا و مک‌گری (۱۹۸۵)، هوش هیجانی شوته و همکاران (۱۹۹۸)، تاب‌آوری کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) و بهزیستی روانی ریف (۱۹۸۹) استفاده شد. داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS و PLS تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش به طور کلی نشان داد که داده‌ها با الگوی پیشنهادی برازش مطلوبی دارند. بین ویژگی‌های شخصیتی و بهزیستی روانی به صورت مستقیم و غیر مستقیم از طریق هوش هیجانی و تاب‌آوری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P < 0/05$). از میان ویژگی‌های شخصیتی، روان رنجوری با بهزیستی روانی، تاب‌آوری و هوش هیجانی رابطه منفی معنادار ($P < 0/05$) و برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی با بهزیستی روانی، تاب‌آوری و هوش هیجانی رابطه مثبت معنادار داشتند ($P < 0/05$).

نتیجه‌گیری: به طور کلی می‌توان گفت که توجه به ویژگی‌های شخصیتی و مواجهه درست با هیجانات و ارتقای هوش هیجانی، زمینه لازم برای افزایش بهزیستی روانی دانش‌آموزان را فراهم می‌کند.

کلیدواژه‌ها: ویژگی‌های شخصیتی، بهزیستی روانی، تاب‌آوری، هوش هیجانی.

پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۱۲/۲۹

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۱۱/۲

^۱ - کارشناس ارشد روانشناسی شخصیت، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه ادیان و مذاهب، قم، ایران
(نویسنده مسئول). mojtabamostafae20@gmail.com

^۲ - استادیار، گروه روان‌شناسی، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، قم، ایران.
jahangirzademr@gmail.com

مقدمه

بهبود کیفیت آموزش و سرمایه‌گذاری در منابع آموزشی و انسانی به عنوان عوامل تأثیرگذار، مسیر را برای توسعه همه جانبه کشور هموار می‌کند. با توجه به اینکه دانش‌آموزان بخش قابل توجهی از وقت خود را در مدرسه می‌گذرانند، ضروری است که علاوه بر مهارت‌های شناختی، مهارت‌های هیجانی و اجتماعی آن‌ها نیز تقویت شود. از این رو، توجه به بهزیستی روانی^۱ نوجوانان و جوانان و تأثیر آن بر بهداشت عاطفی، اجتماعی، فیزیکی، شناختی و پیشرفت تحصیلی آن‌ها به طور گسترده‌ای مورد شناسایی و تأکید قرار گرفته است (علیزاده، کارشکی، بردبار، ۱۴۰۱).

بهزیستی روانی، یک مفهوم اساسی در روانشناسی است که اهمیت آن به خوبی توسط متخصصان تعلیم و تربیت شناخته شده است (پورمیرزایی، باقری و عسکری‌زاده، ۱۴۰۱). این مفهوم به معنای ادراک فرد از میزان هماهنگی بین اهداف تعیین شده و نتایج عملکردی است که از طریق ارزیابی‌های مداوم حاصل می‌شود و به یک رضایت درونی و نسبتاً پایدار در طول زندگی منجر می‌گردد. ریف و سینگر^۲ (۲۰۰۶)، بهزیستی روانی را نوعی رضایتمندی و خرسندی افراد از کیفیت زندگی دانسته‌اند که حالتی مثبت از رفاه جسمانی روان شناختی و اجتماعی را شامل می‌شود. محققان بر این باورند که افرادی که بهزیستی روان‌شناختی بالاتری دارند، معمولاً از بهداشت جسمی بهتری برخوردارند، به طور فعال برای حل مسائل خود تلاش می‌کنند، از زندگی‌شان رضایت دارند و احساس خوشبختی می‌کنند. بهزیستی روانی شامل احساسات مثبت و رضایت عمومی از زندگی است که به حوزه‌های مختلفی نظیر خانواده، شغل و تحصیل مربوط می‌شود؛ بنابراین، افرادی که بهزیستی بالایی دارند، معمولاً هیجان‌ات مثبت بیشتری را تجربه کرده و حوادث و رویدادهای اطراف خود را به طور مثبت ارزیابی می‌کنند. در مقابل، افرادی که بهزیستی پایین‌تری دارند، بیشتر حوادث و موقعیت‌های زندگی خود را منفی ارزیابی کرده و هیجان‌ات منفی مانند اضطراب، افسردگی و خشم را تجربه می‌کنند (پورمیرزایی و همکاران، ۱۴۰۱). تحقیقات انجام شده بر روی بزرگسالان و نوجوانان نشان داده است که ویژگی‌های شخصیتی از عوامل اصلی تعیین‌کننده بهزیستی روان‌شناختی به شمار می‌رود. تمام روانشناسانی که در حال حاضر در زمینه‌های مختلف به تحقیق و پژوهش می‌پردازند، در نهایت به دنبال کشف ابعاد شخصیت هستند.

^۱. mental well-being

^۲. Ryff & Singer

ویژگی‌های شخصیتی به تفاوت‌های فردی در نحوه رفتار، احساس و عمل اشاره دارد و معمولاً از دوران کودکی تا بزرگسالی و حتی در طول بزرگسالی به طور نسبی پایدار باقی می‌ماند؛ به عبارت دیگر، ویژگی‌های شخصیتی به مجموعه ویژگی‌هایی اطلاق می‌شود که تقریباً به طور دائم در فرد وجود دارد و او را از دیگران متمایز می‌سازد (آدلر^۱، ۲۰۱۶). همچنین، شلدون شخصیت را به عنوان یک سازمان پویا از جنبه‌های شناختی، عاطفی، ارادی و فیزیولوژیکی توصیف می‌کند (منصوری و عابدی، ۱۴۰۱). به طور کلی، شخصیت را می‌توان به عنوان مجموعه‌ای پایدار و منحصر به فرد از ویژگی‌ها تعریف کرد که در موقعیت‌های مختلف ممکن است تغییر یابد. همچنین، شخصیت به سازمان‌دهی پویای جنبه‌های ذهنی، عاطفی، انگیزشی و فیزیولوژیکی فرد اشاره دارد (به نقل از نیک آذین، شعیری، نائینیان و صادق پور، ۲۰۱۴). مفهوم اصلی و اولیه شخصیت، تصویر اجتماعی و ظاهری است که بر اساس نقشی که فرد در جامعه ایفا می‌کند، شکل می‌گیرد؛ به عبارت دیگر، فرد تصویری از شخصیت خود به اجتماع ارائه می‌دهد که جامعه بر مبنای آن، او را ارزیابی می‌کند (علیزاده و همکاران، ۱۴۰۱).

برای محققان علاقه‌مند به شناسایی تفاوت‌های بنیادین فردی در شخصیت، الگوی پنج عامل بزرگ به عنوان یک کشف اساسی تلقی می‌شود. به طور کلی، این الگو یک سنخ‌شناسی جامع شامل پنج عامل نسبتاً پایدار است که عبارت‌اند از برون‌گرایی^۲، روان‌نژندی^۳، گشودگی به تجربه^۴، انعطاف‌پذیری^۵ و وظیفه‌شناسی^۶. بر اساس این الگو، عامل گشودگی به تجربه شامل ویژگی‌هایی نظیر تخیل، کنجکاوی، عقل‌گرایی، حساسیت به رویاپردازی، احساس‌های زیباشناختی و انواع افکار، کنش‌ها و ارزش‌ها می‌شود. عامل وظیفه‌شناسی به مهار برانگیختگی، برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی مربوط می‌شود. عامل برون‌گرایی شامل جامعه‌پذیری و تمایل به معاشرت است. عامل مقبولیت به دیگر دوستی و همدلی اشاره دارد و عامل روان‌نژندی به سازگاری نیافتگی روان‌شناختی و تجربه‌های متعدد از هیجانات ناخوشایند مرتبط است (جرسوزه، یاراحمدی، احمدیان و اکبری، ۱۴۰۲).

1. Adler
 2. extraversion
 3. neuroticism
 4. openness
 5. agreeableness
 6. conscientiousness

به زعم برخی از محققان، یکی از عوامل مهمی که بر بهزیستی روانی تأثیرگذار است هوش هیجانی است (گیورا- بوستامانته و همکاران^۱، ۲۰۱۹؛ دیوونیش^۲، ۲۰۱۶؛ دا سیلوا^۳، ۲۰۲۵). هوش هیجانی به عنوان مجموعه‌ای از توانایی‌ها و مهارت‌های غیر شناختی تعریف می‌شود که به فرد کمک می‌کند تا بر فشارهای زندگی غلبه کند (محبوب نواز، عنبردباغیان، هاشمی، ماشینچی عباسی، ۱۳۹۶). بار-آن^۴ معتقد است که هوش هیجانی شامل عناصری مانند خودآگاهی هیجانی، خودبرازی، احترام به خود، خودشکوفایی، استقلال، همدلی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، روابط بین‌فردی مؤثر، واقع‌گرایی، انعطاف‌پذیری، توانایی حل مسئله، تحمل فشار روانی، کنترل تکانه، خوش‌بینی و شادکامی است؛ به عبارت دیگر، هوش هیجانی به معنای توانایی درک، بیان، شناخت و استفاده صحیح از هیجان‌ها در خود و دیگران است (مارکس هوراکس و شوته^۵، ۲۰۱۶). از دیدگاه دیگر، هوش هیجانی به توانایی‌های غیرشناختی اشاره دارد که به عنوان شایستگی‌های شخصیتی مدل‌سازی شده و به نظریه صفات شناخته می‌شود. نظریه پردازان معتقدند که بین هوش هیجانی و توانایی مقابله با موقعیت‌های پرخطر رابطه مثبت وجود دارد (سعیدی، صبوری مقدم و هاشمی، ۱۳۹۹). همچنین، افرادی که از راهبردهای حل مسئله در مواجهه با بحران‌ها استفاده می‌کنند، معمولاً پیشرفت تحصیلی بیشتری دارند (زارعی و مرنندی، ۱۳۹۰). به علاوه، هوش هیجانی به عنوان یک عامل محافظتی در برابر رویدادهای منفی زندگی معرفی شده است (بیلی، اوپی، هاسد و چمبرز^۶، ۲۰۱۹). نوجوانانی که هوش هیجانی پایینی دارند، ممکن است با مشکلاتی در عملکرد تحصیلی و اجتماعی مواجه شوند، از جمله شکست‌های تحصیلی، اخراج یا ترک تحصیل، بروز رفتارهای پرخطرگراانه و مسائل قانونی (شایگان، ۱۴۰۱). به طور کلی، رابطه مستقیم بین هوش هیجانی و یک زندگی سالم و رضایت‌بخش نشان‌دهنده اهمیت توجه به هیجان‌ها و استفاده از آن‌ها برای هدایت رفتار است (جرسوزه و همکاران، ۱۴۰۲).

یکی دیگر از متغیرهای تأثیرگذار بر بهزیستی روانی تاب‌آوری است. تاب‌آوری یکی از مهم‌ترین توانمندی‌های انسانی است که به سازگاری مؤثر با عوامل خطر کمک می‌کند. در پزشکی و

1. Guerra-Bustamante & et al.

2. Devonish

3. da Silva

4. Bar-On

5. Marks Horrocks & Schutte

6. Bailey, Opie, Hased & Chambers

روان‌شناسی، تاب‌آوری نشان‌دهنده مقاومت جسمانی، توانایی بهبودی خودانگیخته و بازسازی تعادل هیجانی در موقعیت‌های پرتنش است؛ به عبارت دیگر، تاب‌آوری به ویژگی‌هایی اشاره دارد که در سرعت و میزان بهبودی پس از مواجهه با استرس و تنش نقش دارند (هارونی، ضرابیان و موسوی، ۱۳۹۸). همچنین، تاب‌آوری به توانایی فرد در حفظ تعادل روانی، زیستی و معنوی در برابر شرایط خطرآفرین اشاره دارد و نوعی فرآیند خود‌ترمیمی است که با پیامدهای مثبت هیجانی، عاطفی و شناختی همراه است (لطف‌نژاد افشار، خاکپور و دوکانه‌ای فرد، ۱۴۰۱). افراد با تاب‌آوری بالا، هنگام مواجهه با رویدادهای هیجانی با ماهیت خنثی و نامعلوم، بیشتر تمایل به ابراز هیجانات مثبت دارند. این تمایل ممکن است به دلیل توانایی این افراد در مدیریت مؤثر موقعیت‌های دشوار، به‌ویژه در موقعیت‌های بین‌فردی، باشد. سطوح بالای تاب‌آوری به فرد کمک می‌کند تا از هیجانات و عواطف مثبت برای فائق آمدن بر تجربه‌های ناخوشایند استفاده کند و به وضعیت مطلوب خود بازگردد (لطف‌نژاد افشار و همکاران، ۱۴۰۱).

کانر و دیویدسون^۱ (۲۰۰۳)، معتقدند که تاب‌آوری از توانمندی‌های شخصی، تحمل فشارهای روانی، پذیرش تغییرات و باور به نیروهای ناشناخته سرچشمه می‌گیرد. آنها تاب‌آوری را توانایی افراد در ایجاد تعادل زیستی، روانی، روحی در مقابل شرایط ناگوار می‌دانند. همچنین، تاب‌آوری تنها این نیست که فرد در رویارویی با رویدادها و شرایط مخاطره‌آمیز مقاومتی منفعل داشته باشد، بلکه فرد تاب‌آور در ساخت محیط پیرامونش نقشی فعال دارد. افراد تاب‌آور قادرند مجموعه‌ای از مهارت‌های مقابله‌ای را ایجاد و گسترش دهند که در موقعیت‌های چالش‌برانگیز به آنها کمک می‌کند. نوع راهبردهای مقابله‌ای که انتخاب می‌شود، به ویژگی‌های شخصیتی افراد وابسته است و راهبردهای مختلفی را ترغیب می‌کند. تاب‌آوری به میزان توانایی فرد در مدیریت هیجانات منفی و بازگشت به وضعیت عادی پس از مواجهه با شرایط دشوار و موقعیت‌های سخت اشاره دارد و می‌تواند با تجربه عواطف مثبت و کاهش عواطف منفی مرتبط باشد (بتی و کامبوروپولوس^۲، ۲۰۰۶).

بر اساس آنچه گفته شد، یکی از متغیرهای روان‌شناختی که به طور مستقیم با تحصیل دانش‌آموزان مرتبط است، بهزیستی روانی است (شجاعی، نعمتی و تیموری آسفیچی، ۱۴۰۰). از این رو، بررسی

1. Connor & Davidson

2. Benetti & Kambouropoulos

این متغیر برای پژوهشگران از اهمیت زیادی برخوردار است؛ زیرا شناخت و تحلیل ویژگی‌های عاطفی، اجتماعی و بهداشت روان دانش‌آموزان می‌تواند به شکوفایی استعدادها و آن‌ها کمک کند (مارکوس و کوکینوس^۱، ۲۰۱۷). همچنین، بررسی ویژگی‌های شخصیتی به عنوان یکی از بحث‌برانگیزترین، جذاب‌ترین، پیچیده‌ترین و اساسی‌ترین موضوعات از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به‌راستی، شخصیت را می‌توان به عنوان بنیادی‌ترین موضوع در روان‌شناسی دانست، چرا که محورهای اصلی بحث در این زمینه شامل یادگیری، انگیزه، ادراک، تفکر، احساسات و عواطف است (مارکوس و کوکینوس، ۲۰۱۷). شناخت ویژگی‌های شخصیتی برای مواجهه با چالش‌های زندگی بسیار مفید است، زیرا این ویژگی‌ها به طور عمیق با نحوه تفسیر فرد از جهان و واکنش او به رویدادهای استرس‌زا ارتباط دارند (بازیاری و همکاران، ۱۴۰۲). استرس‌های محیطی در دانش‌آموزانی که هوش هیجانی پایینی دارند، آن‌ها را در معرض اختلالات روانی قرار می‌دهد و توانایی سازگاری آن‌ها با محیط را به چالش می‌کشد. علاوه بر این، نوجوانانی با هوش هیجانی پایین ممکن است با مشکلاتی در زمینه‌های تحصیلی و اجتماعی مواجه شوند، از جمله شکست تحصیلی، اخراج یا ترک تحصیل، بروز رفتارهای پرخطرانه و مسائل قانونی؛ بنابراین، برای ارتقاء درک ما از مفاهیمی همچون هوش هیجانی، مطالعه روابط آن با مفاهیم شناخته‌شده‌ای مانند شخصیت و بهزیستی روان‌شناختی می‌تواند بسیار مفید واقع شود (جرسوزه و همکاران، ۱۴۰۲). از سوی دیگر، تاب‌آوری به عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی شخصیت، برای درک انگیزش، هیجان و رفتار اهمیت دارد (موسوی و جمالی، ۱۴۰۲).

با بررسی ادبیات موضوع مشخص شد که پژوهش‌های متعددی در رابطه با متغیرهای پژوهش انجام شده است؛ مانند پژوهش بهادری خسروشاهی و هاشمی نصرت آباد (۱۳۹۰) که به بررسی رابطه امیدواری و تاب‌آوری با بهزیستی روان‌شناختی در دانشجویان پرداختند؛ پورمیرزایی و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهش خود اثربخشی برنامه درسی ارتقاء ذهن بر بهزیستی روان‌شناختی و ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان دختر را بررسی کردند؛ تاروبردی زاده، صابری و پاشاشریفی (۱۳۹۶) در مطالعه خویش نقش تاب‌آوری تحصیلی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی با میانجیگری هوش هیجانی بررسی نمودند؛ تقوایی نیا و میرزایی در سال ۱۳۹۶ به بررسی رابطه صفات شخصیتی و

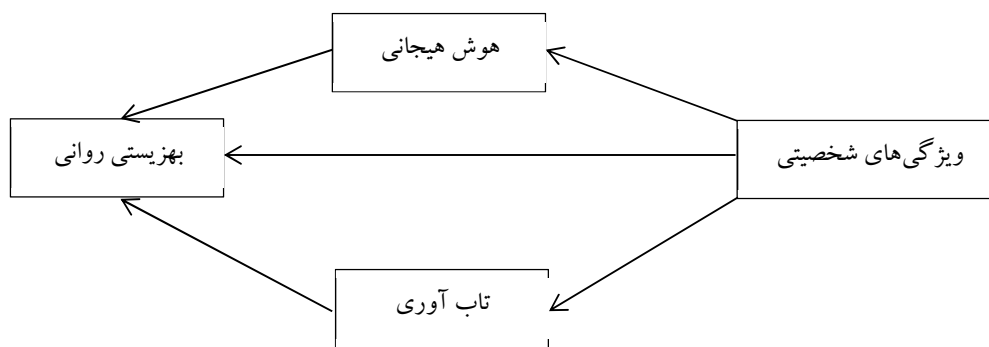
¹. Markos & Kokkinos

بهزیستی روانشناختی با توجه به نقش واسطه‌ای بخشایش پرداختند؛ حسن تهرانی و محرمی (۱۴۰۳)، در مطالعه خود سعی در پیش‌بینی صفت روان‌رنجورخویی بر اساس انواع سبک‌های دل‌بستگی و بهزیستی روانشناختی با میانجی‌گری عدم تحمل بلا تکلیفی داشتند؛ سوری، فتحی آشتیانی و علیپور (۱۳۹۴)، مطالعه‌ای با عنوان «رابطه هوش هیجانی، ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های مقابله‌ای با بهزیستی روانشناختی در دانشجویان» انجام دادند؛ قلی‌پور، مرعشی، مهربانی زاده هنرمند و ارشدی در سال ۱۳۹۵، پژوهشی با عنوان «تاب‌آوری به عنوان میانجی رابطه پنج عامل بزرگ شخصیت و شادکامی» به انجام رساندند و لطف نژاد افشار، خاکپور و دوکانه‌ای فرد (۱۴۰۱)، مدل ساختاری پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی بر اساس عملکرد خانواده، خوش‌بینی و تاب‌آوری با میانجی‌گری کفایت اجتماع را بررسی کردند. کامبوج و گارگ^۱ (۲۰۲۱)، نیز پژوهشی با هدف بررسی میزان تأثیر عوامل درونی مانند هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیتی تاب‌آور بر بهزیستی روان‌شناختی انجام دادند و نقش واسطه‌ای ویژگی‌های شخصیت تاب‌آور را در رابطه بین هوش هیجانی و بهزیستی روان‌شناختی بررسی نمودند. جیمز، بوره و زیتو (۲۰۱۲) پژوهشی با عنوان «هوش هیجانی و شخصیت به عنوان پیش‌بینی‌کننده بهزیستی روان‌شناختی» انجام دادند. کوارترو و تور (۲۰۲۱) نیز مطالعه‌ای با عنوان «هوش هیجانی، تاب‌آوری و ویژگی‌های شخصیتی روان‌رنجوری و برون‌گرایی: ظرفیت پیش‌بینی در اثربخشی تحصیلی درک شده» به انجام رساندند؛ اما پژوهشی که به بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و بهزیستی روانی از طریق هوش هیجانی و تاب‌آوری در دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم با استفاده از تحلیل مسیر پرداخته باشد یافت نشد. از این رو، بررسی عوامل مؤثر بر بهزیستی روانی دانش‌آموزان اهمیت ویژه‌ای می‌یابد؛ بنابراین، هدف این پژوهش بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با بهزیستی روانی با نقش واسطه‌ای هوش هیجانی و تاب‌آوری در دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهر تهران در نظر گرفته شد و در شکل (۱)، مدل تحلیل مسیر پیشنهادی ارائه شده است.

فرضیه تحقیق

بین ویژگی‌های شخصیتی با بهزیستی روانی با نقش واسطه‌ای هوش هیجانی و تاب‌آوری در دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم رابطه وجود دارد.

^۱. Kamboj & Garg

شکل ۱. مدل تحلیل مسیر بهزیستی روانی

روش تحقیق

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش جمع‌آوری داده‌ها همبستگی و از نوع تحلیل مسیر می‌باشد. جامعه آماری تمام دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم جنوب شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۰۳ بودند که با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای، تعداد ۳۰۲ نفر از آنها (۱۳۰ نفر رشته انسانی، ۱۴۰ نفر رشته تجربی و ۳۲ نفر رشته ریاضی-فیزیک) به صورت تصادفی به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های ویژگی‌های شخصیتی کاستا و مک‌گری (۱۹۸۵)، هوش هیجانی شوته و همکاران (۱۹۹۸)، تاب‌آوری کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) و بهزیستی روانی ریف (۱۹۸۹) استفاده شد. داده‌های گردآوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ و نرم افزار PLS به روش تحلیل مسیر تجزیه و تحلیل شدند. پرسشنامه ویژگی‌های شخصیتی نئو^۱ (فرم کوتاه): این پرسشنامه که توسط کاستا و مک‌گری^۲ (۱۹۸۵) طراحی شده است، به منظور اندازه‌گیری پنج عامل اصلی شخصیت یعنی روان رنجوری، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی به کار می‌رود. این پرسشنامه شامل ۶۰ سؤال است که بر اساس طیف لیکرت، از ۱ (کاملاً موافقم) تا ۵ (کاملاً مخالفم) نمره‌گذاری می‌شود. هر ۱۲ عبارت از این پرسشنامه به یکی از پنج عامل شخصیت اختصاص دارد. روایی و پایایی پرسشنامه توسط (گروسی فرشی، قاضی طباطبایی و مهریار، ۱۳۸۰) بررسی و تأیید شده است. در پژوهش حاضر، مقدار آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه (۰/۷۸) محاسبه شد.

^۱. NEO_FFI

^۲. Costa & McCurry

پرسشنامه تاب‌آوری: این پرسشنامه توسط کانر و دیویدسون^۱ (۲۰۰۳) طراحی شده و شامل ۲۵ سؤال است. روایی پرسشنامه توسط آنها با استفاده از تحلیل عاملی محاسبه و مورد تأیید قرار گرفت. هر سؤال بر اساس طیف لیکرت از یک (کاملاً نادرست) تا پنج (همیشه درست) نمره‌گذاری می‌شود. نمرات کمتر از ۵۰ نشان‌دهنده تاب‌آوری پایین و نمرات بالاتر از ۵۰ بیانگر تاب‌آوری بالا هستند. این مقیاس، پنج عامل اصلی شایستگی، استحکام شخصی، اعتماد به‌خود، تحمل عواطف منفی و پذیرش مثبت تغییر را می‌سنجد. در پژوهش حاضر، پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ (۰/۸۷) به‌دست آمد.

پرسشنامه هوش هیجانی: برای ارزیابی هوش هیجانی، از پرسشنامه خودگزارشی هوش هیجانی شوته و همکاران (۱۹۹۸) استفاده شد که بر اساس مدل نظری مایر و سالوی طراحی شده است. پاسخ‌ها در این مقیاس بر اساس طیف لیکرت در پنج سطح نمره‌گذاری می‌شود: کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵). برای و جمشیدی (۱۳۹۴)، روایی و پایایی ابزار را تأیید کردند. برای سنجش روایی محتوا از افراد متخصص و برای روایی سازه از تحلیل عاملی تأییدی استفاده کردند. برای سنجش پایایی از آلفای کرونباخ استفاده بهره بردند و مقدار آلفای کرونباخ را (۰/۹۱) گزارش کردند. در پژوهش حاضر نیز برای تعیین پایایی پرسشنامه هوش هیجانی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آن برای کل پرسشنامه (۰/۸۵) به دست آمد.

پرسشنامه بهزیستی روانی: برای ارزیابی بهزیستی روانی از مقیاس بهزیستی روانی ریف (۱۹۸۹) استفاده شد که شامل ۱۸ گویه است. پاسخ‌های این مقیاس بر اساس یک طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت تنظیم شده‌اند که شامل گزینه‌های «کاملاً مخالفم»، «مخالفم»، «نظری ندارم»، «موافقم» و «کاملاً موافقم» می‌باشد و به ترتیب امتیاز ۱ تا ۵ به هر گزینه اختصاص داده می‌شود. روایی پرسشنامه با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی (خانجانی و همکاران، ۱۳۹۳) بررسی شده است و در پژوهش تقوایی نیا و میرزایی (۱۳۹۶)، پایایی این مقیاس با استفاده از روش آلفای کرونباخ معادل (۰/۸۸) گزارش شده است. در پژوهش حاضر نیز، پایایی پرسشنامه بهزیستی روانی با استفاده از آلفای کرونباخ بررسی شد که برای کل پرسشنامه مقدار (۰/۸۱) به دست آمد.

^۱. Connor & Davidson

یافته‌ها

در این قسمت ابتدا شاخص‌های توصیفی، ضرایب همبستگی و معناداری آنها در جدول (۱) ارائه شده است و سپس الگوی پیشنهادی پژوهش مورد آزمون قرار گرفته است. در جدول ۱، آماره‌ها و شاخص‌های برازش مدل قابل مشاهده است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی و همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. بهزیستی روانی	۶۵/۱۱	۴/۲۰	۱							
۲. روان رنجوری	۲۱/۱۶	۵/۵۹	۰/۱۹°	۱						
۳. برون‌گرایی	۲۹/۲۱	۴/۳۶	۰/۴۵°	۰/۴۲°	۱					
۴. انعطاف‌پذیری	۲۶/۳۲	۳/۱۱	۰/۲۶°	۰/۱۵°	۰/۱۸°	۱				
۵. توافق‌پذیری	۳۰/۱۲	۶/۱۱	۰/۳۴°	۰/۴۴°	۰/۲۶°	۰/۱۷°	۱			
۶. وظیفه‌شناسی	۲۹/۲۸	۴/۲۳	۰/۳۳°	۰/۴۳°	۰/۴۹°	۰/۱۵°	۰/۴۱°	۱		
۷. هوش هیجانی	۹۷/۴۰	۹/۲۰	۰/۴۲°	۰/۳۳°	۰/۲۵°	۰/۲۶°	۰/۳۵°	۰/۵۲°	۱	
۸. تاب‌آوری	۵۰/۴۶	۷/۵۴	۰/۴۵°	۰/۴۲°	۰/۴۴°	۰/۳۴°	۰/۲۷°	۰/۲۲°	۰/۳۳°	۱

طبق جدول (۱)، به طور کلی همبستگی‌های مشاهده شده بین ویژگی‌های شخصیتی، هوش هیجانی و تاب‌آوری با بهزیستی روانی معنادار است ($P < ۰/۰۵$). از بین ویژگی‌های شخصیتی، برون‌گرایی بیشترین ($r = ۰/۴۵$) و روان رنجوری کمترین ($r = -۰/۱۹$) همبستگی را با بهزیستی روانی داشتند. فرضیه پژوهش: بین ویژگی‌های شخصیتی و بهزیستی روانی از طریق متغیرهای میانجی هوش هیجانی و تاب‌آوری به صورت مستقیم و غیر مستقیم رابطه وجود دارد.

قبل از آزمون مدل، لازم است که مفروضه‌های استقلال خطاها و هم خطی بودن متغیرها به عنوان شرایط آزمون بررسی گردند. برای بررسی استقلال خطاها از شاخص دوربین واتسون استفاده شد. در این پژوهش مقدار این شاخص کوچکتر از ۲/۰۱ گزارش گردید. اگر مقدار این شاخص کوچکتر از چهار باشد ($Durbin-Watson < 4$) می‌توان گفت که این مفروضه رعایت شده است. همچنین، برای بررسی هم خطی بودن متغیرها از شاخص‌های تحمل و تورم واریانس استفاده گردید. اگر شاخص تحمل واریانس کوچکتر از یک و شاخص تورم واریانس کوچکتر از ده ($vif < 10$) باشد، می‌توان گفت که مفروضه‌ها رعایت شده‌اند. در این پژوهش شاخص تحمل برای تمام متغیرهای پیش بین کوچکتر از ۰/۸۷ و شاخص تورم واریانس کوچکتر از ۰/۷۷ گزارش گردید؛ از این رو، با توجه به مقدار شاخص‌های به دست آمده، می‌توان گرفت که می‌توان از آزمون تحلیل مسیر برای بررسی فرضیه پژوهش استفاده کرد. برای بررسی برازش مدل از شاخص‌های χ^2/df ، NFI^۷، RMSEA^۸، GFI^۴، AGFI^۵، CFI^۶ استفاده شده است. در جدول (۲) شاخص‌های نیکویی برازش مدل پیشنهادی آورده شده است.

جدول ۲. شاخص‌های نیکویی برازش مدل پیشنهادی

شاخص	χ^2	df	χ^2/df	RMSEA	GFI	AGFI	NFI	CFI
مقدار	۶۷/۸۴	۱۷	۳/۹۹	۰/۰۶	۰/۸۱	۰/۸۰	۰/۸۱	۰/۹۰

شاخص مجذور کای، یکی از شاخص‌های مهم برای سنجش برازندگی مدل است. چنانچه مقدار مجذور کای به درجه آزادی عددی کمتر از یک باشد، نشان از برازندگی عالی مدل و اگر عددی بین ۲ تا ۵ باشد، نشان از برازندگی خوب مدل است (جرمن، ون در لیندن، دآکرمون و زرماتن^۷، ۲۰۰۶؛ نولن هوکسما، ویسکو و لیوبومیرسکی^۸، ۲۰۰۸). در این پژوهش این مقدار (۳/۹۹) گزارش

۱. نسبت مجذور کای به درجه آزادی

۲. بتلر-بونت

۳. ریشه میانگین مجذورات تقریب

۴. شاخص نیکویی برازش

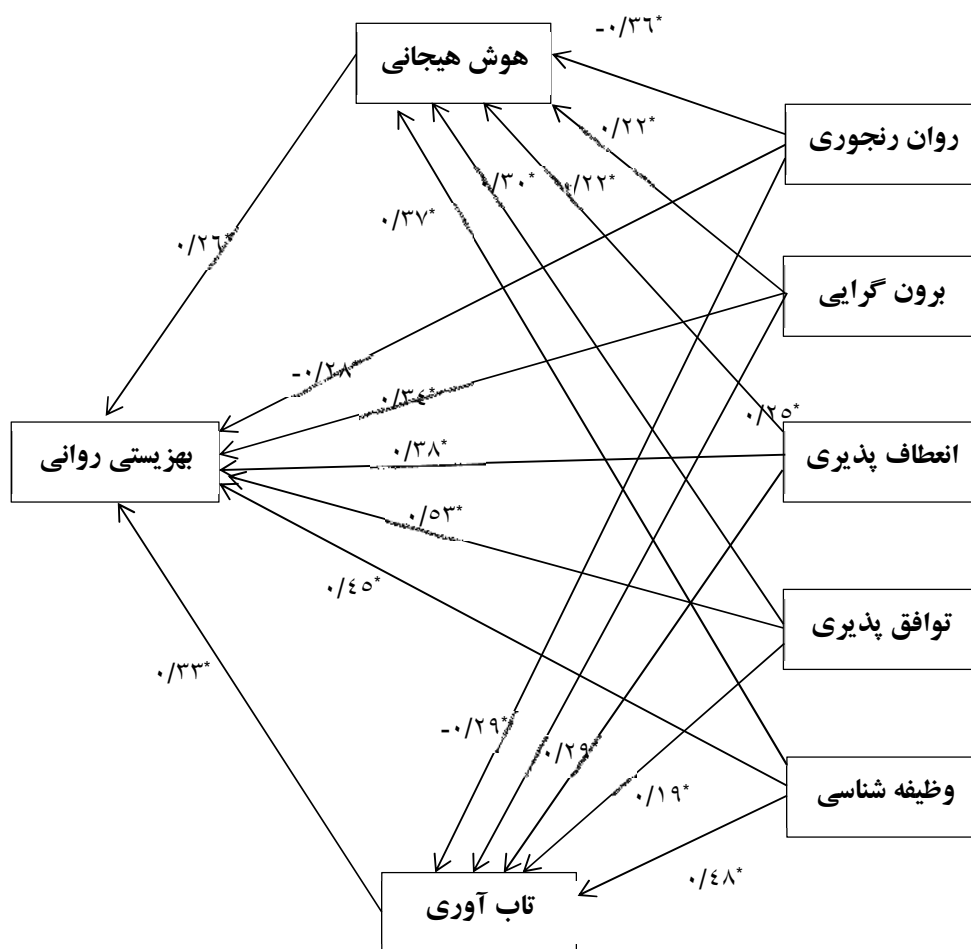
۵. شاخص نیکویی برازش تعدیل شده

۶. شاخص برازش تطبیقی

7. Jermann, Van der Linden, d'Acremont & Zermatten

8. Nolen-Hoeksema, Wisco & Lyubomirsky

شده است که نشان از برازندگی خوب مدل است. همچنین معیارهای $GFI=0/81$ و $AGFI=0/80$ به دست آمده است که نشان‌دهنده‌ی برازش نسبتاً خوب مدل است؛ بدین معنی که مدل تأیید می‌شود. شکل (۲) ضرایب مسیر مربوط به رابطه‌ی بین ویژگی‌های شخصیتی و بهزیستی روانی از را نشان می‌دهد.

شکل ۲. ضرایب مسیر و معناداری آنها در مدل پیشنهادی

همانگونه که در شکل (۲) مشاهده می‌شود، روان رنجوری با هوش هیجانی ($-0/36$)، تاب آوری ($-0/29$) و بهزیستی روانی ($-0/28$) رابطه منفی معناداری دارد ($P < 0/05$). برون‌گرایی با هوش هیجانی ($0/22$)، تاب آوری ($0/29$) و بهزیستی روانی ($0/34$) رابطه مثبت معناداری دارد ($P < 0/05$). انعطاف‌پذیری با هوش هیجانی ($0/22$)، تاب آوری ($0/25$) و بهزیستی روانی ($0/38$) رابطه مثبت معناداری دارد ($P < 0/05$). توافق‌پذیری با هوش هیجانی ($0/30$)، تاب آوری ($0/19$) و بهزیستی روانی ($0/53$) رابطه مثبت معناداری دارد ($P < 0/05$). وظیفه‌شناسی با هوش هیجانی ($0/37$)، تاب آوری ($0/48$) و بهزیستی روانی ($0/45$) رابطه مثبت معناداری دارد ($P < 0/05$). همچنین هوش هیجانی ($0/26$) و تاب آوری ($0/33$) نیز با بهزیستی روانی رابطه مثبت و معناداری دارند ($P < 0/05$). در جدول (۳)، نتایج اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل ارائه شده است.

جدول ۳. اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل

مسیر	اثرات مستقیم	اثرات غیرمستقیم	اثرات کل
روان رنجوری ← بهزیستی روانی	$-0/28$		$-0/28$
برون‌گرایی ← بهزیستی روانی	$0/34$		$0/34$
انعطاف‌پذیری ← بهزیستی روانی	$0/38$		$0/38$
توافق‌پذیری ← بهزیستی روانی	$0/53$		$0/53$
وظیفه‌شناسی ← بهزیستی روانی	$0/45$		$0/45$
روان رنجوری ← هوش هیجانی ← بهزیستی روانی	$-0/28$	$-0/07$	$-0/35$
برون‌گرایی ← هوش هیجانی ← بهزیستی روانی	$0/34$	$0/09$	$0/43$
انعطاف‌پذیری ← هوش هیجانی ← بهزیستی روانی	$0/38$	$0/10$	$0/48$
توافق‌پذیری ← هوش هیجانی ← بهزیستی روانی	$0/53$	$0/13$	$0/66$
وظیفه‌شناسی ← هوش هیجانی ← بهزیستی روانی	$0/45$	$0/12$	$0/57$
روان رنجوری ← تاب آوری ← بهزیستی روانی	$-0/29$	$-0/10$	$-0/39$
برون‌گرایی ← تاب آوری ← بهزیستی روانی	$0/29$	$0/10$	$0/39$
انعطاف‌پذیری ← تاب آوری ← بهزیستی روانی	$0/25$	$0/08$	$0/33$
توافق‌پذیری ← تاب آوری ← بهزیستی روانی	$0/19$	$0/06$	$0/25$
وظیفه‌شناسی ← تاب آوری ← بهزیستی روانی	$0/48$	$0/16$	$0/64$

همان‌طور که در جدول (۳) ملاحظه شد، اثر مستقیم مسیر روان رنجوری و بهزیستی روانی (۰/۲۸-) و اثر غیر مستقیم مسیر روان رنجوری و بهزیستی روانی از طریق متغیر میانجی هوش هیجانی (۰/۰۷-) و از طریق متغیر میانجی تاب‌آوری (۰/۱۰-) می‌باشد؛ اثر مستقیم مسیر برون‌گرایی و بهزیستی روانی (۰/۳۴) و اثر غیر مستقیم مسیر برون‌گرایی و بهزیستی روانی از طریق متغیر میانجی هوش هیجانی (۰/۰۹) و از طریق متغیر میانجی تاب‌آوری (۰/۱۰) می‌باشد؛ اثر مستقیم مسیر انعطاف‌پذیری و بهزیستی روانی (۰/۳۸) و اثر غیر مستقیم مسیر انعطاف‌پذیری و بهزیستی روانی از طریق متغیر میانجی هوش هیجانی (۰/۱۰) و از طریق متغیر میانجی تاب‌آوری (۰/۰۸) می‌باشد؛ اثر مستقیم مسیر توافق‌پذیری و بهزیستی روانی (۰/۵۳) و اثر غیر مستقیم مسیر توافق‌پذیری و بهزیستی روانی از طریق متغیر میانجی هوش هیجانی (۰/۱۳) و از طریق متغیر میانجی تاب‌آوری (۰/۰۶) می‌باشد؛ اثر مستقیم مسیر وظیفه‌شناسی و بهزیستی روانی (۰/۴۵) و اثر غیر مستقیم مسیر وظیفه‌شناسی و بهزیستی روانی از طریق متغیر میانجی هوش هیجانی (۰/۱۲) و از طریق متغیر میانجی تاب‌آوری (۰/۱۶) می‌باشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود اثر مستقیم مسیرها بیشتر از اثر غیر مستقیم است.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تحلیل مسیر رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و بهزیستی روانی از طریق هوش هیجانی و تاب‌آوری در دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم شهر تهران انجام شد. به طور کلی نتایج نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی به صورت مستقیم با بهزیستی روانی رابطه دارد. روان‌رنجوری با بهزیستی روانی رابطه منفی و برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی با رابطه بهزیستی روانی رابطه مثبت معنادار دارند. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های حسن‌تهرانی و محرمی (۱۴۰۳) و سالاورا، اوسان، تروئل و آنتونازاس (۲۰۲۰) که نشان دادند روان‌رنجوری با بهزیستی روانی رابطه منفی دارد تا حدودی همسو است. روان‌رنجوری به دلیل ارتباط نزدیکی با اضطراب، افسردگی و دیگر اختلالات روان‌شناختی و جسمانی، موجب بروز هیجانات و عواطف منفی در فرد می‌شود. این وضعیت مانع از آن می‌شود که عواطف مثبت که نقش اساسی در بهزیستی روان‌شناختی دارند، جایگزین عواطف منفی شوند و به تبع آن بهزیستی روان‌شناختی فرد کاهش می‌یابد.

نتایج تحقیق حاکی از آن است که برونگرایی با بهزیستی روان‌شناختی ارتباط مثبت و معناداری دارد. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات لارسن و اید^۱ هم‌راستا است (ویلیامز و اندرسون^۲، ۱۹۹۱). می‌توان گفت که افراد برونگرا به دلیل ویژگی‌هایی نظیر فعال و پرانرژی بودن، تمایل به برقراری ارتباط با دیگران و لذت بردن از گفت‌وگو، انگیزه بیشتری برای فعالیت دارند و به توانمندی‌های خود اعتماد بیشتری می‌کنند. این ویژگی‌ها باعث می‌شود که آن‌ها موفقیت‌های بیشتری را در زندگی تجربه کنند و از حمایت‌های عاطفی و اجتماعی بیشتری برخوردار شوند که به نوبه خود هیجان‌های مثبت و خلق و خوی شاداب‌تری را در آن‌ها تقویت می‌کند. از این رو، واضح است که وجود سطح بالای این ویژگی‌ها و پایین بودن میزان اضطراب، تنش و خودکم‌بینی با کسب نمرات بالاتر در بهزیستی روان‌شناختی ارتباط نزدیکی دارد.

یکی دیگر از عوامل شخصیتی که به آن اشاره شد، توافق‌پذیری به تجربه بود که با بهزیستی روان‌شناختی ارتباط مثبت و معناداری دارد. این یافته با نتایج تحقیق‌های کوکو، تولوانن و پولکینن^۳ (۲۰۱۳) و تقوایی‌نیا و میرزایی (۱۳۹۶) تا حدودی همسو است. توافق‌پذیری به تجربه به ویژگی‌هایی مانند کنجکاو، عشق به هنر، هنرمندی، انعطاف‌پذیری و خردورزی اطلاق می‌شود. فردی که به تجربه باز است، مسائل و چالش‌های زندگی را به عنوان فرصتی برای یادگیری و رشد می‌بیند و حتی ممکن است تمایل به مواجهه و حل آن‌ها داشته باشد. این رویکرد مثبت باعث می‌شود که فرد ارزیابی بهتری از وقایع زندگی خود داشته باشد و در نتیجه از بهزیستی روان‌شناختی بالاتری برخوردار شوند.

علاوه بر این، نتایج تحقیق نشان داد که انعطاف‌پذیری با بهزیستی روان‌شناختی ارتباط مثبت و معناداری دارد که این یافته با نتایج پژوهش‌های کوکو و همکاران (۲۰۱۳) هم‌راستا است. برای تبیین این موضوع می‌توان گفت که انعطاف‌پذیری به ویژگی‌هایی مانند بخشندگی، مهربانی، سخاوت، همدلی، همفکری و نوع دوستی مربوط می‌شود. افرادی که انعطاف‌پذیر هستند، به رفتارهای دوستانه و اجتماعی گرمی تمایل دارند که این امر می‌تواند به کاهش افسردگی کمک کند، زیرا این افراد از حمایت بالاتری برخوردارند و می‌توانند روابط بیشتری را در کنار خود حفظ کنند. همچنین، افراد

1. Larsen and eyd

2. Williams & Anderson

3. Kokko, Tolvanen & Pulkkinen

انعطاف‌پذیر به‌طور کلی سطح بالاتری از حمایت اجتماعی را ایجاد می‌کنند و از طریق ایجاد روابط مثبت و شاداب، شادکامی بیشتری را تجربه می‌کنند که به بهزیستی روان‌شناختی آن‌ها افزوده می‌شود. نتایج پژوهش تقوایی نیا و میرزایی (۱۳۹۶) موید این موضوع است.

نتایج تحقیق نشان داد که ویژگی وظیفه‌شناسی با بهزیستی روان‌شناختی ارتباط مثبت و معناداری دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های کوکو و همکاران (۲۰۱۳) نیز هم‌راستا است. برای تبیین این موضوع می‌توان گفت که افراد وظیفه‌شناس معمولاً به جنبه‌های مثبت اجتماعی توجه بیشتری دارند و در زمینه بهزیستی رفتاری و ارتباطی خود احساس مسئولیت بیشتری می‌کنند. این ویژگی باعث می‌شود که آن‌ها کمتر به گروه‌های با رفتارهای پرخطر تمایل پیدا کنند و کنترل بیشتری بر تکانه‌های خود داشته باشند که به نوبه خود آن‌ها را در برابر آسیب‌های اجتماعی محافظت می‌کند. علاوه بر این، افراد وظیفه‌شناس به‌طور منظم و برنامه‌ریزی شده با زندگی خود برخورد می‌کنند که این رویکرد به کسب موفقیت‌های اجتماعی بیشتر و به تبع آن، بهزیستی روان‌شناختی بالاتر منجر می‌شود. نتایج پژوهش حاضر همچنین نشان داد که اثر مستقیم روان‌رنجوری بر هوش هیجانی منفی بود این یافته با پژوهش‌های مانند پیشقدم و صاحب‌جام (۲۰۱۲)، غیابی و بشارت (۲۰۱۱) و سوری و همکاران (۱۳۹۴) همسو است. در تبیین این اثر می‌توان گفت افرادی که روان‌رنجوری بالایی، دارند مستعد تجربه هیجانات منفی بیشتر و شدیدتری از جمله افسردگی و اضطراب هستند که مدیریت این هیجانات شدید دشوارتر است. در نتیجه هر چه نمره‌ی افراد در روان‌رنجوری بالاتر باشد، هیجانات منفی بیشتر تجربه می‌کنند اما ظرفیت کمتری برای مدیریت هیجانات خود دارند (غیابی و بشارت، ۲۰۱۱).

نتایج پژوهش حاضر همچنین نشان داد که اثر مستقیم برون‌گرایی بر هوش هیجانی مثبت بود و میزان بالای برون‌گرایی، اثر مثبتی بر مؤلفه‌های خوش‌بینی خودآگاهی درک‌ارزیابی و مهار هیجان خود و دیگران و مهارت‌های اجتماعی داشت (نگوی و لی^۱، ۲۰۱۹). نتایج حاصل از این پژوهش با مطالعات پیشقدم و صاحب‌جام (۲۰۱۲) و غیابی و بشارت (۲۰۱۱) همسو می‌باشد. برای تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که برون‌گرایی شامل ویژگی‌هایی نظیر جمع‌گرایی، فعال بودن و خوش‌بینی است که به تقویت خودآگاهی هیجانی، قاطعیت، حرمت‌نفس و روابط بین‌فردی کمک می‌کند.

^۱. Ngui & Lay

بدین ترتیب، فرد قادر خواهد بود که کنترل بیشتری بر احساسات و هیجانات خود داشته باشد و به تدریج تعهد، هدفمندی و اراده او افزایش می‌یابد (شفیعی تبار و اکبری چرمهینی، ۱۴۰۱). نتایج پژوهش حاضر همچنین نشان داد که اثر مستقیم انعطاف‌پذیری بر هوش هیجانی مثبت بود. نتایج حاصل از این پژوهش با مطالعات تحقیقات پیشقدم و صاحب‌جام (۲۰۱۲) و غیابی و بشارت (۲۰۱۱) همسو می‌باشد. برای تبیین این یافته می‌توان گفت که افراد با هوش هیجانی بالا معمولاً خوش‌بین هستند و توانایی‌هایی نظیر رهبری و هدایت گروه‌ها را دارند. همچنین، این افراد قادرند احساسات و هیجانات تکانشی را به خوبی تنظیم کنند؛ توانایی درک احساسات و دیدگاه‌های دیگران را دارند و به علاقه‌های اجتماعی و انعطاف‌پذیری اهمیت می‌دهند (قاسمی، رضاپور میرصالح و صافی، ۱۴۰۱).

نتایج پژوهش حاضر همچنین نشان داد که تأثیر مستقیم توافق‌پذیری به تجربه بر هوش هیجانی معنادار است؛ یعنی هرچه افراد نسبت به تجربه‌های جدید اشتیاق بیشتری داشته باشند (یعنی توافق‌پذیری به تجربه بالاتری داشته باشند)، کیفیت روابط بین‌فردی آن‌ها نیز بهبود می‌یابد. این افراد به دلیل ویژگی‌هایی مانند انعطاف‌پذیری در مواجهه با تجارب جدید، تخیل و ابتکار و درک عمیق از موقعیت‌های هیجانی، قادرند به خوبی با تغییرات سازگار شوند و با محیط‌های اضطرابی بهتر تطابق پیدا کنند؛ بنابراین، افرادی که دارای این ویژگی‌ها هستند، توانایی بالایی در کنترل هیجانات منفی دارند (رضایی کارگر، کربندی، حسن آبادی و اسماعیلی، ۱۳۸۴). نتایج پژوهش حاضر نشان داد که وظیفه‌شناسی تأثیر مستقیمی بر مؤلفه‌های هوش هیجانی دارد. افراد وظیفه‌شناس احساس می‌کنند که برای مواجهه با چالش‌های زندگی آمادگی کافی دارند. آن‌ها منظم، دقیق و دارای رفتارهای مناسبی هستند و به اصول اخلاقی خود به شدت پایبندند. این افراد با تعهدی فراوان وظایف خود را انجام می‌دهند و سطح توقعات بالایی از خود دارند که برای تحقق آن‌ها تلاش زیادی می‌کنند (افشاری، امیری، حسن پور، رحمانی و حق شناس، ۱۳۹۲).

طبق نتایج پژوهش، ویژگی‌های شخصیتی با تاب‌آوری رابطه دارند. که از میان آنها، روان رنجوری با تاب‌آوری رابطه‌ی منفی دارد. این یافته با یافته‌های پژوهش تاروپردی زاده و همکاران (۱۳۹۶) تا حدودی همسو است. کامفیل و همکاران^۱ نیز در تبیین این رابطه بیان داشته‌اند که آسیب دیدن در

^۱. Comphil and et al.

شرایط ناخوشایند از ویژگی‌های بارز افراد روان رنجور است (به نقل از اوهانسیان، فلائری، سیمپسون و راسل، ۲۰۱۶)؛ بنابراین کسب نمره پایین در تاب‌آوری برای این افراد طبیعی به نظر می‌رسد. همچنین، تحقیقات نشان داده است که کودکانی که از تعاملات اجتماعی لذت می‌برند، بیشتر قادرند مراقبت و توجه دیگران را به خود جلب کنند، عاملی که می‌تواند در سازگاری با موقعیت‌های تنش‌زا مفید باشد. در مقابل، کودکانی که تحریک‌پذیر و کج‌خلق هستند، به راحتی با تغییرات محیطی دچار آشفتگی می‌شوند و تمرکز خود را از دست می‌دهند. این کودکان کمتر قادر به مقابله با مصائب و سختی‌ها هستند و احتمال بیشتری دارد که خشم و طرد والدین را تجربه یا احساس کنند، به ویژه اگر والدین نیز دچار آشفتگی باشند (هابفول^۱، ۲۰۰۲). در تبیین رابطه مثبت و وظیفه‌شناسی و تاب‌آوری نیز می‌توان گفت، افراد وظیفه‌شناس پیش از انجام دادن یک عمل به آن خوب فکر می‌کنند، قوانین را رعایت می‌کنند کارها را با نظم، برنامه و حفظ اولویت انجام می‌دهند، از مسئولیت‌پذیری و خود نظم‌دهی بالایی برخوردار هستند و توانایی‌های خود را به درستی می‌شناسند. این خصوصیات بارز، افراد وظیفه‌شناس را در رویارویی با مشکلات به سمت اتخاذ سبک مسئله‌مدار هدایت می‌کند. رویکرد مسئله‌مدار در پاسخ به مشکلات زمینه تقویت تاب‌آوری را در افراد ایجاد می‌کند. همچنین، درباره رابطه معنی‌دار توافق‌پذیری با تاب‌آوری می‌توان اینگونه بیان کرد که از آنجایی که انسان‌های توافق‌پذیر به عواطف و احساسات خود و دیگران زیاد توجه می‌کنند، هنگام بروز مشکلات از سبک مقابله‌ای هیجان‌مدار استفاده نمی‌کنند (قلی‌پور و همکاران، ۱۳۹۵). نتایج یافته‌ها نشان می‌دهد که بین هوش هیجانی و بهزیستی روانی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های پیشین همسو هستند (تاروپردی زاده و همکاران، ۱۳۹۶). هوش هیجانی به افراد کمک می‌کند تا درک عمیق‌تری از خود و دیگران داشته باشند و بهتر متوجه مسیرهایی شوند که به رشد و بهبود خود منجر می‌شود. این افراد به خوبی از شرایط فعلی و وضعیت ایده‌آلی که می‌خواهند به آن دست یابند، آگاه‌اند. با مدیریت هیجان‌ات خود و دیگران، می‌توانند راه‌هایی را برای پیشرفت در زندگی انتخاب کنند که به خودآگاهی، خودشکوفایی و تعاملات اجتماعی مؤثر منجر شود. در نتیجه، هوش هیجانی می‌تواند به افزایش بهزیستی و رضایت از زندگی کمک کند (ایکسای، گونگ، وانگ و مائو^۲، ۲۰۲۲).

¹. Hobfoll

². Xia, Gong, Wang & Mao

یافته‌های پژوهش حاضر در زمینه رابطه تاب‌آوری و بهزیستی روان‌شناختی با نتایج تحقیقات پیشین همخوانی دارد (سوری و حجازی، ۲۰۱۴؛ پاتاگ و لاتا، ۲۰۱۸). این تحقیقات نشان می‌دهند که افراد با تاب‌آوری بالا، در مواجهه با شرایط استرس‌زا و موقعیت‌های دشوار، بهزیستی روان‌شناختی خود را حفظ کرده و از سازگاری روان‌شناختی بالایی برخوردارند. ولف بر تأثیر مثبت تاب‌آوری بر بهزیستی روان تأکید دارد و ویژگی‌های اساسی افراد تاب‌آور را که به ارتقای بهزیستی روان کمک می‌کنند، مانند عملکرد اجتماعی، توانمندی در حل مسئله، استقلال، احساس هدفمندی در زندگی و باور به آینده روشن، برجسته می‌سازد. این ویژگی‌ها از زیر مؤلفه‌های مهم بهزیستی روان‌شناختی هستند. تاب‌آوری به عنوان عاملی که به افراد توانایی تغییر پیامدهای منفی رویدادهای ناگوار به نتایج مثبت را می‌بخشد و به حفظ بهزیستی جسمی و روانی آنها کمک می‌کند، شناخته می‌شود. همچنین می‌توان گفت افرادی که از بهزیستی روان‌شناختی بالاتری برخوردارند توانایی سازگاری آن‌ها با مشکلات بیشتر از کسانی است که از این مزیت برخوردار نیستند از طرفی هرچه فرد قدرت بیشتری در تاب‌آوری، مقابله با مشکلات و استرس‌های زندگی داشته باشد کمتر در معرض آشفتگی‌های روانی و هیجانی قرار می‌گیرد و از سلامت و بهزیستی روانی بالاتری بهره‌مند می‌شود. به نظر می‌رسد که افراد تاب‌آور به طرز خلاقانه و انعطاف‌پذیری به مسائل می‌نگرند برای حل آنها طرح و برنامه‌ریزی می‌کنند؛ و در صورت نیاز نسبت به درخواست کمک از دیگران دریغ نمی‌ورزند و منابع کاملی برای مقابله با مشکلات دارند؛ که این عوامل باعث می‌شود فرد از بهداشت روانی و بهزیستی روان‌شناختی بالایی برخوردار باشد (بهادری خسروشاهی و هاشمی نصرت‌آباد، ۱۳۹۰).

با توجه به مطالب مذکور، به طور کلی می‌توان گفت که توجه به ویژگی‌های شخصیتی و مواجهه درست با هیجانات و ارتقای هوش هیجانی، زمینه لازم برای افزایش بهزیستی روانی دانش‌آموزان را فراهم می‌کند. بهبود بهزیستی روانی دانش‌آموزان ارتباطی مستقیم و اساسی با ابعاد شخصیت و هوش هیجانی دارد. بنابراین، تدوین مدل‌های ساختاری برای درک نحوه تأثیر ابعاد شخصیت، تاب‌آوری و هوش هیجانی می‌تواند به عنوان یک عامل کلیدی در ارتقای بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان عمل کرده و بر سرنوشت آن‌ها تأثیرگذار باشد. از این رو، پیشنهاد می‌شود برای

¹. Pathak & Lata

دانش‌آموزان در سطوح مختلف در مدارس کارگاه‌های مختلفی (به خصوص کارگاه هوش هیجانی و تاب‌آوری) فراهم شود تا به وسیله آنها در زمینه افزایش دانش و مهارت بهزیستی روانی دانش‌آموزان کار شود. همچنین بر اساس نتایج حاصل از پژوهش، دست‌اندرکاران نظام‌های آموزشی می‌توانند از طریق فراهم ساختن زمینه‌های مساعد رشد هوش هیجانی و لزوم ارتقای آن توجه لازم به عمل آید. لازم است برنامه ریزی جهت تحقق این امر باید با توجه به تفاوت‌های فردی، فرهنگی و اجتماعی جوامع صورت گیرد.

منابع

- افشاری، رامین. امیری، یگانه. حسن پور، مریم. رحمانی، فهیمه. حق شناس، حسن. (۱۳۹۲). ویژگی‌های شخصیتی بیماران دچار اختلال وسواس و سایر اختلال‌های اضطرابی، **روانشناسی کاربردی**، ۷(۳): ۳۷-۲۵.
- بازاری، مرضیه. وزیری، شهرام. لطفی کاشانی، فرح. آهی، قاسم. منصوری، احمد. (۱۴۰۲). نقش میانجی‌گرانه ی عوامل فراتشخصی در رابطه بین رویدادهای استرس‌زا با اضطراب فراگیر، **تحقیقات علوم رفتاری**، ۲۱(۲): ۳۴۰-۳۵۱.
- براری، رضا. جمشیدی، لاله. (۱۳۹۴). نقش میانجی خودکارآمدی معلمان در رابطه بین هوش هیجانی و فرسودگی شغلی معلمان ابتدایی، **رهیافتی نو در مدیریت آموزشی**، ۶(۴): ۱۷۷-۲۰۰.
- بهادری خسروشاهی، جعفر. هاشمی نصرت‌آباد، تورج. (۱۳۹۰). رابطه امیدواری و تاب‌آوری با بهزیستی روان‌شناختی در دانشجویان، **اندیشه و رفتار در روان‌شناسی بالینی**، ۶(۲۲): ۴۱-۵۰.
- پورمیرزایی، مریم. باقری، مسعود. عسکری‌زاده، قاسم. (۱۴۰۱). اثربخشی برنامه درسی ارتقاء ذهن بر بهزیستی روان‌شناختی و ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان دختر، **سلامت روان کودک**، ۹(۲): ۹۲-۱۰۷.
- تاروپردی زاده، هاجر. صابری، هایده. پاشاشریفی، حسن. (۱۳۹۶). پیش‌بینی تاب‌آوری تحصیلی براساس ویژگی‌های شخصیتی بامیانجیگری هوش هیجانی، **مدیریت ارتقای سلامت**، ۶(۳): ۴۳-۳۶.
- تقوایی نیا، علی. میرزایی، اعظم. (۱۳۹۶). رابطه صفات شخصیتی و بهزیستی روان‌شناختی با توجه به نقش واسطه‌ای بخشایش، **ارمغان دانش**، ۲۲(۴): ۵۴۱-۵۲۹.
- جرسوزه، غزل. یاراحمدی، یحیی. احمدیان، حمزه. اکبری، مریم. (۱۴۰۲). اثربخشی برنامه آموزشی مبتنی بر بهزیستی تحصیلی بر سرزندگی تحصیلی و هوش هیجانی دانش‌آموزان، **دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد**، ۶۶(۱): ۱۵۷-۱۴۸.

حسن تهرانی، رومینا. محرمی، جعفر. (۱۴۰۳). پیش‌بینی صفت روان‌رنجورخویی بر اساس انواع سبک‌های دل‌بستگی و بهزیستی روانشناختی با میانجی‌گری عدم تحمل بلا تکلیفی در دانشجویان، **علوم روانشناختی**، ۲۳ (۱۳۷): ۲۰۹-۲۲۷.

خانجانی، مهدی. شهیدی، شهریار. فتح آبادی، جلیل. مظاهری، محمدعلی. شکری، امید. (۱۳۹۳). ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی فرم کوتاه (۱۸ سوالی) مقیاس بهزیستی روان شناختی ریف در دانشجویان دختر و پسر، **اندیشه و رفتار**، ۹ (۳۲): ۲۷-۳۶.

رضایی کارگر، فیروزه. کریندی، سهیلا. حسن آبادی، حسین. اسماعیلی، حبیب اله. (۱۳۸۴). نوع شخصیت و میزان پیروی از رژیم های توصیه شده درمانی در بیماران دیابتی، **روانشناسی بالینی ایران**، ۱۱ (۴): ۴۴۱-۴۴۸.

زارعی، حیدرعلی. مرندی، احمد. (۱۳۹۰). ارتباط راهبردهای یادگیری و سبک های حل مساله با پیشرفت تحصیلی، **نوآوری های مدیریت آموزشی**، ۶ (۲۳): ۱۲۸-۱۰۹.

سعیدی، الهام. صبوری مقدم. حسن. هاشمی، تورج. (۱۳۹۹). پیش بینی رابطه هوش هیجانی و نشخوار خشم با پرخاشگری در دانشجویان دانشگاه تبریز، **پژوهش های روانشناسی اجتماعی**، ۱۰ (۳۸): ۸۲-۶۵.

سوری، ریحانه. فتحی آشتیانی، علی. علیپور، احمد. (۱۳۹۴). **بررسی رابطه هوش هیجانی، ویژگی های شخصیتی و سبک های مقابله ای با بهزیستی روانشناختی در دانشجویان**، کنفرانس ملی هزاره سوم و علوم انسانی، شیراز.

شایگان، مهدی (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر اهمال کاری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه، **ایده های نوین روانشناسی**، ۱۲ (۱۶): ۱۲-۱.

شجاعی، ستاره. نعمتی، شهرزاد. تیموری آسفیچی، محمد مهدی. (۱۴۰۰). مقایسه مولفه‌های بهزیستی روان شناختی در مادران دارای نوجوان با و بدون آسیب حسی، **مددکاری اجتماعی**، ۱۰ (۲): ۶۳-۵۲.

شفیعی تبار، مهدیه. اکبری چرمهینی، صغرا. (۱۴۰۱). تنظیم هیجانی و تاب‌آوری در کودکان دارای اختلال نارسایی توجه/فزون کنشی، **روانشناسی**، ۲ (۲۶): ۱۱۹-۱۱۱.

علیزاده، محمد. کارشکی، حسین. بردبار، مریم. (۱۴۰۱). نقش میانجی تاب‌آوری تحصیلی و راهبردهای تنظیم شناختی هیجان در رابطه بین حمایت اجتماعی والدین، معلمان و هم کلاسی‌ها با اهمال کاری تحصیلی، **مطالعات آموزش و یادگیری**، ۱۴ (۱): ۲۶۳-۲۴۳.

قاسمی، نرجس. رضاپور میرصالح، یاسر. صافی، محمد هادی. (۱۴۰۱). مدل‌یابی معادلات ساختاری ارتباط بین تجربه مراقبت در کودکی، حساسیت به طرد، پذیرش بی‌قید و شرط خود و تصور از آینده در کودکان و نوجوانان کار، **روانشناسی**، ۲ (۲۶): ۱۵۹-۱۵۰.

قلی‌پور، زهرا. مرعشی، سید علی. مهربانی زاده هنرمند، مهناز. ارشدی، نسرين. (۱۳۹۵). تاب‌آوری به عنوان میانجی رابطه پنج عامل بزرگ شخصیت و شادکامی، **روانشناسی تربیتی**، ۱۲ (۳۹): ۱۵۵-۱۳۵.

گروسی فرشی، میرتی. قاضی طباطبایی، محمود. مهریار، امیر هوشنگ. (۱۳۸۰). کاربرد آزمون کاربرد آزمون جدید شخصیتی نئو (neo) و بررسی تحلیلی ویژگی‌ها و ساختار عاملی آن در بین دانشجویان دانشگاه‌های ایران، **علوم انسانی دانشگاه الزهراء (س)**، ۳۹: ۱۹۸-۱۷۳.

لطف نژاد افشار، سیما. خاکپور، رضا. دوکانه‌ای فرد، فریده. (۱۴۰۱). ارائه مدل ساختاری پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی بر اساس عملکرد خانواده، خوش‌بینی و تاب‌آوری با میانجیگری کفایت اجتماع، **خانواده درمانی کاربردی**، ۳ (۱): ۸۹-۱۰۹.

محبوب نواز، فیروزه. عنبرداغیان، سمانه. هاشمی، تورج. ماشینچی عباسی، نعیمه. (۱۳۹۶). **هوش هیجانی و بهزیستی روان‌شناختی در دانش‌آموزان**، کنگره انجمن روانشناسی ایران.

منصوری، فاطمه. عابدی، احمد. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش هوش موفق بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان تیزهوش کم‌بیشرفت، **سنجش و پژوهش در مشاوره کاربردی**، ۴ (۳): ۱۴-۲۹.

موسوی، زهراسادات. جمالی، نسرين. (۱۴۰۲). **اثربخشی برنامه تاب‌آوری پسنیلوانیا بر تاب‌آوری دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی**، کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران، ۱۲ (۵): ۳۵-۴۸.

هارونی، طاهره. ضرابیان، محمد کاظم. موسوی، اشرف سادات. (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش مدیریت خشم بر تاب‌آوری، سخت‌رویی و سلامت عمومی دانش‌آموزان دختر هنرستانی، **روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران**، ۲۵ (۴): ۳۸۳-۳۶۸.

Adler, A. (2016). Teaching well-being increases academic performance: Evidence from Bhutan, Mexico, and Peru. **Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences**, 78(4-A(E)).

Bailey, N., Opie, J. L., Hassed, C. S., & Chambers, R. (2019). Meditation practice, dispositional mindfulness, personality and program outcomes in mindfulness training for medical students. **Focus on Health Professional Education: A multi-professional journal**, 20(1), 50-68.

Connor, K. M., & Davidson, J. R. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson resilience scale (CD-RISC). **Depression and anxiety**, 18(2), 76-82.

- Cuartero, N., & Tur, A. M. (2021). Emotional intelligence, resilience and personality traits neuroticism and extraversion: predictive capacity in perceived academic efficacy. *Nurse Education Today*, 102, 104933.
- da Silva, T. M. H. R. (2025). The Role of Emotional Intelligence in Promoting Mental Peace, Healthy Work Environments, and Emotional Well-Being Among Entrepreneurs. **In Supporting Psychological and Emotional Wellbeing Among Entrepreneurs** (pp. 401-426). IGI Global.
- Devonish, D. (2016). Emotional intelligence and job performance: the role of psychological well-being. *International Journal of Workplace Health Management*, 9(4), 428-442.
- Ghiabi, B., & Besharat, M. A. (2011). An investigation of the relationship between personality dimensions and emotional intelligence. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 416-420.
- Guerra-Bustamante, J., León-del-Barco, B., Yuste-Tosina, R., López-Ramos, V. M., & Mendo-Lázaro, S. (2019). Emotional intelligence and psychological well-being in adolescents. *International journal of environmental research and public health*, 16(10), 1720.
- Hobfoll, S. E. (2002). Social and psychological resources and adaptation. *Review of general psychology*, 6(4), 307-324.
- James, C., Bore, M., & Zito, S. (2012). Emotional intelligence and personality as predictors of psychological well-being. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 30(4), 425-438.
- Jermann, F., Van der Linden, M., d'Acremont, M., & Zermatten, A. (2006). Cognitive emotion regulation questionnaire (CERQ). *European Journal of Psychological Assessment*, 22(2), 126-131.
- Kamboj, K. P., & Garg, P. (2021). Teachers' psychological well-being role of emotional intelligence and resilient character traits in determining the psychological well-being of Indian school teachers. *International Journal of Educational Management*, 35(4), 768-788.
- Kokko, K., Tolvanen, A., & Pulkkinen, L. (2013). Associations between personality traits and psychological well-being across time in middle adulthood. *Journal of research in personality*, 47(6), 748-756.
- Markos, A., & Kokkinos, C. M. (2017). Development of a short form of the Greek Big Five Questionnaire for Children (GBFQ-C-SF): Validation among preadolescents. *Personality and Individual Differences*, 112, 12-17.
- Marks, A. D., Horrocks, K. A., & Schutte, N. S. (2016). Emotional intelligence mediates the relationship between insecure attachment and subjective health outcomes. *Personality and Individual Differences*, 98, 188-192.
- Ngui, G. K., & Lay, Y. F. (2019). The predicting roles of self-efficacy and emotional intelligence and the mediating role of resilience on subjective well-being: A PLS-SEM approach. *Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities*, 27.
- Nik-Azin, A., Shairi, M. R., Naeinian, M. R., & Sadeghpour, A. (2014). The health-related quality of life index KIDSCREEN-10: confirmatory factor analysis, convergent validity and reliability in a sample of Iranian students. *Child Indicators Research*, 7, 407-420.

- Nolen-Hoeksema, S., Wisco, B., & Lyubomirsky, S. (2008). **Rethinking rumination. *Perspectives on Psychological Science*, 3 (5), 400-424.**
- Ohannessian, C. M., Flannery, K. M., Simpson, E., & Russell, B. S. (2016). Family functioning and adolescent alcohol use: A moderated mediation analysis. ***Journal of adolescence*, 49, 19-27.**
- Pathak, R., & Lata, S. (2018). Optimism in relation to resilience and perceived stress. ***Journal of Psychosocial Research*, 13(2), 359-367.**
- Pishghadam, R., & Sahebjam, S. (2012). Personality and emotional intelligence in teacher burnout. ***The Spanish journal of psychology*, 15(1), 227-236.**
- Ryff, C. D., & Singer, B. H. (2006). Best news yet on the six-factor model of well-being. ***Social science research*, 35(4), 1103-1119.**
- Salavera, C., Usán, P., Teruel, P., & Antoñanzas, J. L. (2020). Eudaimonic well-being in adolescents: The role of trait emotional intelligence and personality. ***Sustainability*, 12(7), 2742.**
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., & Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. ***Personality and individual differences*, 25(2), 167-177.**
- Souri, H., & Hejazi, E. (2014). The relationship between resilience and psychological well-being: The mediating role of optimism. ***Knowledge & Research in Applied Psychology*, 15(1), 5-15.**
- Williams, L. J., & Anderson, S. E. (1991). Job satisfaction and organizational commitment as predictors of organizational citizenship and in-role behaviors. ***Journal of management*, 17(3), 601-617.**
- Xia, Y., Gong, Y., Wang, H., Li, S., & Mao, F. (2022). Family function impacts relapse tendency in substance use disorder: mediated through self-esteem and resilience. ***Frontiers in psychiatry*, 13, 815118.**

Analyzing the path of the relationship between personality traits and mental well-being through emotional intelligence and resilience in secondary school students

Quarterly Journal of Educational Leadership
& Administration
Islamic Azad University Garmsar Branch
Vol.18, No 4, Winter 2024, No.70

Analyzing the path of the relationship between personality traits and mental well-being through emotional intelligence and resilience in secondary school students

Mojtaba Mostafaei¹, Mohammadreza Jahangirzadeh Qomi²

Abstract:

Purpose: The present study aimed to investigate the relationship between personality traits and mental well-being through emotional intelligence and resilience among high school students.

Methods: This research is applied in terms of its objective and correlational in terms of data collection method, and it employs path analysis. The statistical population included all male high school students in the southern region of Tehran during the 2023-2024 academic year. Using multi-stage cluster random sampling, 302 students were selected as the research sample. To collect data, Costa and McCrae Personality Traits Questionnaire (1985), the Schutte Emotional Intelligence Scale (1998), the Connor-Davidson Resilience Scale (2003), and the Ryff Psychological Well-Being Scales (1989) were used. Data analysis was done using SPSS and PLS software.

Findings: Overall, the findings showed that the data had a good fit with the proposed model. There was a significant positive relationship between personality traits and psychological well-being, both directly and indirectly through emotional intelligence and resilience ($P < 0.05$). Among personality traits, neuroticism had a significant negative relationship with psychological well-being, resilience, and emotional intelligence ($P < 0.05$). In contrast, extraversion, openness to experience, agreeableness, and conscientiousness showed significant positive relationships with psychological well-being, resilience, and emotional intelligence ($P < 0.05$).

Conclusion: In general, it can be said that paying attention to personality traits, properly dealing with emotions, and improving emotional intelligence provide the necessary basis for increasing students' psychological well-being.

Keywords: Personality traits, mental well-being, resilience, emotional intelligence.

¹ . Master of Arts in Personality Psychology, Faculty of Psychology and Educational, University of Religions and Denominations, Qom, Iran (Corresponding author). mojtabamostafae20@gmail.com

² .Assistant Professor, Department of Psychology, The Imam Khomeini Education and Research Institute, Qom. Iran. jahangirzademr@gmail.com